

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра анатомії людини

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

Підготовки – Магістр

Спеціальності – 222 Медицина

Освітньо-професійної програми – Медицина

Луцьк – 2022

Силабус нормативного навчального компонента Анатомія людини підготовки магістра, галузі знань – 22 Охорона здоров'я, спеціальності – 222 Медицина, за освітньо-професійною програмою – Медицина.

Розробники:

Пикалюк Василь Степанович – доктор медичних наук, професор кафедри анатомії людини ВНУ ім. Лесі Українки;

Шевчук Тетяна Яківна – кандидат біологічних наук, доцент кафедри анатомії людини ВНУ ім. Лесі Українки.

Силабус нормативної навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри анатомії людини

протокол № 2 від 5 жовтня 2022 р.

Завідувач кафедри:

доц. Шевчук Т.Я.

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
Денна форма навчання	22 Охорона здоров'я 222 Медицина Медицина Магістр	Нормативна. Цикл загальної підготовки		
		Рік навчання		
		1	2	
		Семестри		
		1-й	2-й	3-й
		Лекції (30 год.)		
		10 год.	10 год.	10 год.
		Лабораторні (204 год.)		
		44 год.	114 год.	46 год.
		Самостійна робота (147 год.)		
Кількість годин / кредитів: 405/13,5		40 год.	62 год.	45 год.
ІНДЗ: немає		Консультації (24 год.)		
		6 год.	10 год.	8 год.
		Форма контролю:		
		залік	залік	екзамен
Мова навчання	українська			

ІІ. Інформація про викладачів

Пикалюк Василь Степанович, професор, доктор медичних наук, професор кафедри анатомії людини: тел. 099 5265975; pykaliuk.vasyl@vnu.edu.ua;

Шевчук Тетяна Яківна, доцент, кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри анатомії людини: 050 5934490, shvchuk.tatyana@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно графіку, за графіком консультацій і відпрацювань, дистанційне навчання Office 365 (Teams).

Розклад занять розміщено на сайті Волинського національного університету імені Лесі Українки, <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться [згідно розкладу](#), що розміщений на дошці оголошень кафедри анатомії людини та на сайті кафедри.

ІІІ. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Анатомія людини» є нормативною дисципліною для студентів спеціальності – 222 «Медицина» освітньо-кваліфікаційного

рівня «магістр». Вивчення даної дисципліни являє собою адаптовану до потреб медицини класичну модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним студентом знань у світі природничо-наукових уявлень про будову організму людини та його вікові особливості, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини та у практичній діяльності.

2. Пререквізити та постреквізити.

Пререквізити: дисципліна «Анатомія людини» в структурно-логічній схемі дисциплін базується на набутих відповідних знаннях з таких дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, гістології, цитології та ембріології, біоорганічної та біологічної хімії, інтегрується з вивченням мікробіології, патологічної анатомії, вірусології та імунології.

Постреквізити: вивчення дисципліни формує засади подальшого вивчення студентом клінічних дисциплін – пропедевтики внутрішньої медицини, хірургії, педіатрії, медичної психології, внутрішньої медицини, інфекційних хвороб, онкології, анестезіології та інтенсивної терапії, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами «по вертикалі» та формування умінь застосовувати знання з діагностики захворювань в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета: набуття студентами системи спеціальних знань у галузі морфології людини, систематичної та функціональної анатомії людини, а також досягнення сучасного рівня фундаментального та клінічного мислення.

Завдання: сформувати у студентів знання та уміння з анатомії людини та навчити їх використовувати ці знання та уміння в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

4. Результати навчання (компетентності)

Таблиця 2

Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. ФК 2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів. ФК 26. Здатність аналізувати просторову структуру органів та систем, їх топографічне взаємовідношення за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення інтерактивної системи анатомічної візуалізації.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності. ПРН 2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я. ПРН 3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

	ПРН 4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2). ПРН 22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.
--	---

5. Структура навчальної дисципліни.

І семестр

Анатомія опорно-рухового апарату

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / Бали (200 балів)
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Анатомія скелету людини						
Тема 1. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла людини. Вступ в анатомію людини. Ембріогенез та вікова періодизація людини. Класифікація аномалій.	6	2	2		2	УО, ІРС / 5
Тема 2. Скелет, його відділи. Кістка як орган: анатомічна, гістологічна та хімічна будова. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні, поперекові хребці. Крижова кістка, куприк. Ребра, груднина	6	2	2		2	УО, ІРС / 5
Тема 3. Кістки верхньої кінцівки. Будова кісток поясу та плеча, передпліччя та кисті.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 4. Кістки нижньої кінцівки. Будова кісток тазу, стегна, гомілки та стопи	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 5. Підсумкове заняття з анатомії скелета.	2		2			УО, ІРС / 5
Разом за змістовим модулем 1	22	4	10		8	5
Змістовий модуль 2. Анатомія черепа						
Тема 6. Череп в цілому. Лобова, тім'яна, потилична кістки,клиноподібна кістки.	8	2	2	2	2	УО, ІРС / 5
Тема 7. Сконева кістка. Канали скроневої кістки. Решітчаста кістка.	4		2		2	УО, ІРС /5
Тема 8. Кістки лицевого черепа. Сконева, підсконева, крило-	4		2		2	УО, ІРС / 5

піднебінна ямки.						
Тема 9. Зовнішня і внутрішня основи черепа. Очна ямка, кісткова носова порожнина.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 10. Підсумкове заняття з анатомії черепа.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Разом за змістовим модулем 2	24	2	10	2	10	5
Змістовий модуль 3. Артросиндесмологія						
Тема 11. Загальна артрологія. Хребтовий стовп. З'єднання хребців. З'єднання ребер з хребцями та грудниною. Грудна клітка.	8	2	2	2	2	УО, ІРС / 5
Тема 12. З'єднання кісток черепа. Нижньощелепний суглоб. Контрфорси черепа. Вікові та статеві особливості.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 13. З'єднання кісток верхньої кінцівки: суглоби поясу та плеча, передпліччя та кисті.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 14. З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки, стегновий суглоб. Таз в цілому. З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 15. Підсумкове заняття з артросиндесмології.	2		2			УО, ІРС / 5
Разом за змістовим модулем 3	22	2	10	2	8	5
Змістовий модуль 4. Міологія						
Тема 16. Вступ в міологію. М'язи та фасції спини.	8	2	2	2	2	УО, ІРС / 5
Тема 17. М'язи і фасції грудей. Діафрагма. Топографічні утворення грудної клітки.	3		2		1	УО, ІРС / 5
Тема 18. М'язи і фасції живота. Ділянки передньої стінки живота. Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 19. М'язи і фасції голови та шиї. Топографія голови та шиї.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 20. М'язи верхньої кінцівки. Фасції і топографія верхньої кінцівки.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 21. М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 22.. Підсумкове заняття з міології.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тестовий контроль за базою						

“КРОК-1”. Допуск до заліку з анатомії людини						
Разом за змістовим модулем 4	34	2	12	2	13	5
Усього годин/ Балів	106	10	44	6	46	200

Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ІРС – індивідуальна робота студента; МКР – модульна контрольна робота

II семестр
Спланхнологія. Серцево-судинна система.
Нервова система та органи чуття

Таблиця 4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / Бали (200 балів)
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Спланхнологія						
Тема 1. Вступ до спланхнології. Загальна анатомія травної системи. Анатомія органів ротової порожнини: м'яке піднебіння, язик, зуби.	6	2	2		2	УО, ІРС / 5
Тема 2. Залози порожнини рота. Глотка	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 3. Ділянки передньої черевної стінки. Стравохід. Шлунок.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 4. Тонка і товста кишка. Відхідниковий канал.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 5. Анатомія великих травних залоз: печінка та підшлункова залоза.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 6. Очеревина. Ембріогенез органів травної системи. Аномалії і варіанти розвитку органів травної системи.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 7. Загальна анатомія дихальної системи. Ембріогенез дихальної системи. Ніс, носова порожнина, гортань.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 8. Трахея та головні бронхи. Легені. Бронхіальне та альвеолярне дерево.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 9. Плевра. Топографія легень та плевральних мішків. Середостіння.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 10. Будова і топографія нирок. Сечоводи. Сечовий міхур. Жіночий сечівник.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 11. Чоловіча статева система.	4		2		2	УО, ІРС

Чоловічий сечівник.						/ 5
Тема 12. Жіноча статевая система. Промежина.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 13. Підсумкове заняття із Спланхнології.	4		2	2		УО, Т / 5
Разом за змістовим модулем 1	40	2	26	2	10	5
Змістовий модуль 1. Анатомія серця.						
Тема 1. Зовнішня будова серця. Велике та мале кола кровообігу.	7	2	3		2	УО, ІРС / 5
Тема 15. Будова камер серця. будова стінки серця. Клапанний апарат серця.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 16. Топографія серця. Кровообіг та іннервація серця. Стимульний комплекс серця. Осердя.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 17. Підсумкове заняття «Анатомія серця».	7		4	2	1	УО, Т / 5
Разом за змістовим модулем 2	24	2	13	2	7	5
Змістовий модуль 3. Серцево-судинна система						
Тема 18. Топографія аорти. Гілки дуги аорти. Плечоголовний стовбур. Загальна і внутрішня сонні артерії.	8	2	2	2	2	УО, ІРС / 5
Тема 19. Зовнішня сонна артерія: передні, задні та медіальні гілки.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 20. Підключична і пахова артерії.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 21. Артерії верхньої кінцівки: плечова артерія, артерії передпліччя та кисті.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 22. Грудна аорта та її гілки. Парні вісцеральні і парієтальні гілки черевної аорти.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 23. Непарні вісцеральні гілки черевної аорти.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 24. Артерії таза і стегна.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 25. Артерії гомілки і стопи.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 26. Система верхньої порожнистої вени. Венозні судини голови та шиї.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 27. Вени верхньої кінцівки і тулуба.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 28. Система нижньої порожнистої вени. Вени таза і нижньої кінцівки.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 29. Ворітна печінкова вена. Порто-кавальні і кава-кавальні	2		2			УО, ІРС / 5

анастомози. Кровообіг плода.						
Тема 30. Загальна лімфологія. Органи лімфогенезу.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 31. Лімфовідтік від органів і тканин тіла людини.	2		2			УО, ІРС / 5
Тема 32. Підсумкове заняття «Серцево-судинна система».	4		2	2		УО, Т / 5
Разом за змістовим модулем 3	46	2	30	4	10	5
Змістовий модуль 4. Морфологія ЦНС.						
Провідні шляхи головного і спинного мозку.						
Тема 33. Введення в анатомію нервової системи. Класифікація нервової системи. Класифікація нейронів. Спинний мозок, його зовнішня та внутрішня будова.	9	2	3	2	2	УО, ІРС / 5
Тема 34. Загальний огляд головного мозку. Будова вентральної поверхні головного мозку. Загальний огляд головного мозку. Будова присередньої поверхні.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 35. Похідні ромбоподібного мозкового пухиря: довгастий мозок та мозочок.	3		3			УО, ІРС / 5
Тема 36. Похідні ромбоподібного мозкового пухиря: перешийок ромбоподібного мозку та міст. Ромбоподібна ямка. Четвертий шлуночок.	3		3			УО, ІРС / 5
Тема 37. Середній мозок. Проміжний мозок. Третій шлуночок.	3		3			УО, ІРС / 5
Тема 38. Кінцевий мозок. Борозни та звивини півкуль великого мозку. Локалізація функцій у корі півкуль великого мозку.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 39. Внутрішня будова півкуль великого мозку. Бічні шлуночки. Оболонки головного і спинного мозку. Бічні шлуночки. Місце вироблення та шляхи циркуляції ліквору.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 40. Провідні шляхи головного і спинного мозку. Асоціативні, комісуральні та висхідні проекційні шляхи головного і спинного мозку.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 41. Проекційні низхідні шляхи головного і спинного мозку.	3		3			УО, ІРС / 5
Тема 42. Підсумкове заняття з морфології ЦНС і провідних	5		3	2		УО, Т / 5

шляхів головного і спинного мозку.						
Разом за змістовим модулем 4	46	2	30	4	10	5
Змістовий модуль 5. Органи чуття						
Тема 43. Органи чуття. Орган нюху. Орган смаку.	7	2	3		2	УО, ІРС 5
Тема 44. Орган зору. Будова очного яблука. Додаткові органи ока.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 45. Присінково-завитковий орган: зовнішнє, середнє та внутрішнє вухо.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 46. Шкіра та її похідні.	5		3		2	УО, ІРС / 5
Тема 47. Підсумкове заняття по органах чуття.	7		3	2	2	УО, Т / 5
Разом за змістовим модулем 5	29	2	15	2	10	5
Усього годин/ Балів	196	10	114	10	62	200 балів

Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ІРС – індивідуальна робота студента

ІІІ семестр

Периферична нервова, вегетативна, ендокринна системи. Інтегративна анатомія

Таблиця 5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / Бали (120 балів)
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Периферична нервова система						
Тема 1. Перша, друга, третя, четверта та шоста пари черепно-мозкових нервів.	6	2	2		2	УО, ІРС / 5
Тема 2. Трійчастий нерв. Принцип формування. Перша та друга гілки трійчастого нерву. Парасимпатичні вузли.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 3. Третя гілка трійчастого нерву. Парасимпатичні вузли.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 4. Лицевий і язикоглотковий черепні нерви.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 5. Блукаючий, під'язиковий і додатковий черепні нерви.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 6. Спинномозковий сегмент. Передні та задні гілки спинних нервів. Шийне сплетіння	6	2	2		2	УО, ІРС / 5
Тема 7. Плечове сплетення.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 8. Попереково-крижове сплетення.	4		2		2	УО, ІРС / 5
Тема 9. Підсумкове заняття	5		2	1	2	УО,

«Периферична нервова система».						T /5
Разом за змістовим модулем 1	41	4	18	1	18	5
Змістовий модуль 2. Вегетативна іннервація органів та ендокринна система						
Тема 10. Вегетативна нервова система. Центральні та периферичні відділи, відмінності від соматичної нервової системи.	6	2	2		5	УО, IPC / 5
Тема 11. Парасимпатичний відділ автономної нервової системи. Принципи нейросекреторної іннервації.	5	1	2		5	УО, IPC / 5
Тема 12. Симпатичний відділ автономної нервової системи. Принципи трофічної іннервації. Відмінності симпатичного та парасимпатичного відділів вегетативної нервової системи.	5	1	2		5	УО, IPC / 5
Тема 13. Вегетативна іннервація органів.	3		1		5	УО, IPC / 5
Тема 14. Залози внутрішньої секреції.	5	2	1		5	УО, IPC / 5
Тема 15. Залози змішаної секреції. Дифузна ендокринна система (ДЕС).	3		1		5	УО, IPC / 5
Тема 16. Підсумкове заняття «Вегетативна нервова та ендокринна системи».	4		1	1	5	УО, T / 5
Разом за змістовим модулем 2	31	6	10	1	14	5
Змістовий модуль 3. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів та стінок органів						
Тема 17. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів голови.	4		2		5	УО, IPC / 5
Тема 18. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація шиї.	4		2		5	УО, IPC / 5
Тема 19. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів грудної порожнини.	4		2		5	УО, IPC / 5
Тема 20. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація парних органів та стінок черевної порожнини.	4		2		5	УО, IPC / 5
Тема 21. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація непарних органів черевної порожнини.	4		2		5	УО, IPC / 5
Тема 22. Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки,	4		2		5	УО, IPC / 5

іннервація верхніх кінцівок.						
Тема 23. Кровообігання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів та стінок тазу.	4		2		5	УО, ІРС / 5
Тема 24. Кровообігання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація вільних нижніх кінцівок.	4		2		5	УО, ІРС / 5
Тема 25. Підсумкове заняття «Кровообігання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів та стінок органів».	3		2	1		УО, Т / 5
Тестовий контроль за базою «КРОК-1». Допуск до іспиту з анатомії людини						
Разом за змістовим модулем 3	35	-	18	1	16	5
Усього годин/ Балів	107	10	46	8	45	120 балів

Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ІРС – індивідуальна робота студента

Перелік тем лекцій

Таблиця 6

№	Назва лекції	К-сть годин
I семестр		
1	Вступ до анатомії. Історія розвитку анатомії. Методологія анатомічних досліджень.	2
2	Загальна остеологія	2
3	Кістки тулуба та кінцівок, їх будова, онтогенез, аномалії. Кістки черепа.	2
4	Загальна артрологія. Рентгенанатомія кісток та суглобів.	2
5	Загальна міологія. Анатомічні та клінічні аспекти топографії м'язів.	2
<i>Разом за I семестр</i>		<i>10</i>
II семестр		
6	Вступ в спланхнологію. Травна система. Травний тракт. Травна система. Травні залози.	2
7	Сечовидільна система. Чоловіча статевая система. Жіноча статевая система. Промежина.	2
8	Вступ в серцево-судинну систему. Серце. Артерії малого кола кровообігу.	2
9	Вступ в нервову систему. Спинний мозок.	2
10	Головний мозок, його ембріогенез. Стовбур головного мозку. Мозочок. Ретикулярна формація.	2
<i>Разом за II семестр</i>		<i>10</i>
III семестр		
11	Черепні нерви.	2
12	Спинномозкові нерви. Соматичні сплетення.	2
13	Вегетативна нервова система. Симпатична вегетативна нервова система.	2
14	Вегетативна нервова система. Парасимпатична частина вегетативної нервової системи. Іннервація внутрішніх органів.	2
15	Ендокринна система.	2
<i>Разом за III семестр</i>		<i>10</i>

Разом	30
--------------	-----------

Перелік тем лабораторних робіт

Таблиця 7

№	Назва лабораторної роботи	К-сть годин
I семестр		
1	В. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла людини. Вступ в анатомію людини. Ембріогенез та вікова періодизація людини. Класифікація аномалій..	2
2	Скелет, його відділи. Кістка як орган: анатомічна, гістологічна та хімічна будова. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні, поперекові хребці. Крижова кістка, куприк. Ребра, груднина	2
3	Кістки верхньої кінцівки. Будова кісток поясу та плеча, передпліччя та кисті.	2
4	Кістки нижньої кінцівки. Будова кісток тазу, стегна, гомілки та стопи	2
5	Підсумкове заняття з анатомії скелета.	2
6	Череп в цілому. Лобова, тім'яна, потилична кістки, клиноподібна кістки	2
7	Скронева кістка. Канали скроневої кістки. Решітчаста кістка.	2
8	Кістки лицевого черепа. Скронева, підскронева, крило-піднебінна ямки.	2
9	Зовнішня і внутрішня основи черепа. Очна ямка, кісткова носова порожнина.	2
10	Підсумкове заняття з анатомії черепа	2
11	Загальна артрологія. Хребтовий стовп. З'єднання хребців. З'єднання ребер з хребцями та грудниною. Грудна клітка.	2
12	З'єднання кісток черепа. Нижньощелепний суглоб. Контрфорси черепа. Вікові та статеві особливості.	2
13	З'єднання кісток верхньої кінцівки: суглоби поясу та плеча, передпліччя та кисті.	2
14	З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки, стегновий суглоб. Таз в цілому. З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки	2
15	Підсумкове заняття з артросиндесмології.	2
16	Вступ в міологію. М'язи та фасції спини.	2
17	М'язи і фасції грудей. Діафрагма. Топографічні утворення грудної клітки.	2
18	М'язи і фасції живота. Ділянки передньої стінки живота. Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота	2
19	М'язи і фасції голови та шиї. Топографія голови та шиї.	2
20	М'язи верхньої кінцівки. Фасції і топографія верхньої кінцівки	2
21	М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки	2
22	Підсумкове заняття з міології.	2
Разом за I семестр		44
II семестр		
1	Вступ до спланхнології. Загальна анатомія травної системи. Анатомія органів ротової порожнини: м'яке піднебіння, язик, зуби.	4
2	Залози порожнини рота. Глотка	2
3	Ділянки передньої черевної стінки. Стравохід. Шлунок.	2
4	Тонка і товста кишка. Відхідниковий канал.	2
5	Анатомія великих травних залоз: печінка та підшлункова залоза.	2

6-7	Очеревина. Ембріогенез органів травної системи. Аномалії і варіанти розвитку органів травної системи.	4
8	Загальна анатомія дихальної системи. Ембріогенез дихальної системи. Ніс, носова порожнина, гортань.	2
9	Трахея та головні бронхи.	2
10	Легені. Бронхіальне та альвеолярне дерево.	2
11	Плевра. Топографія легень та плевральних мішків. Середостіння.	2
12	Будова і топографія нирок.	2
13	Сечоводи. Сечовий міхур. Жіночий сечівник.	2
14	Чоловіча статева система. Чоловічий сечівник.	2
15	Жіноча статева система. Промежина.	2
16-17	Підсумкове заняття із Спланхнології.	4
18	Зовнішня будова серця. Велике та мале кола кровообігу.	2
19	Будова камер серця. будова стінки серця. Клапанний апарат серця.	2
20	Топографія серця. Кровообігання та іннервація серця. Стимульний комплекс серця. Осердя.	2
21	Підсумкове заняття «Анатомія серця».	2
22	Топографія аорти. Гілки дуги аорти. Плечоголовний стовбур. Загальна і внутрішня сонні артерії.	2
23	Зовнішня сонна артерія: передні, задні та медіальні гілки.	2
24	Підключична і пахова артерії.	2
25	Артерії верхньої кінцівки: плечова артерія, артерії передпліччя та кисті.	2
26	Грудна аорта та її гілки.	2
27	Парні вісцеральні і парієтальні гілки черевної аорти.	2
28	Непарні вісцеральні гілки черевної аорти.	2
29	Артерії таза і стегна.	2
30	Артерії гомілки і стопи.	2
31-32	Система верхньої порожнистої вени. Венозні судини голови та шиї.	4
33	Вени верхньої кінцівки і тулуба.	2
34	Система нижньої порожнистої вени. Вени таза.	2
35	Вени нижньої кінцівки.	2
36	Ворітна печінкова вена.	2
37	Порто-кавальні і кава-кавальні анастомози. Кровообіг плода.	2
38	Загальна лімфологія. Органи лімфогенезу.	2
39	Лімфовідтік від органів і тканин тіла людини.	2
40	Підсумкове заняття «Серцево-судинна система».	4
41	Введення в анатомію нервової системи. Класифікація нервової системи. Класифікація нейронів. Спинний мозок, його зовнішня та внутрішня будова.	2
42	Загальний огляд головного мозку. Будова вентральної поверхні головного мозку. Загальний огляд головного мозку. Будова присередньої поверхні.	2
43	Похідні ромбоподібного мозкового пухиря: довгастий мозок та мозочок.	2
44	Похідні ромбоподібного мозкового пухиря: перешийок ромбоподібного мозку та міст. Ромбоподібна ямка. Четвертий шлуночок.	2
45	Середній мозок. Проміжний мозок. Третій шлуночок.	2
46	Кінцевий мозок. Борозни та звивини півкуль великого мозку.	2
47	Локалізація функцій у корі півкуль великого мозку.	2

48	Внутрішня будова півкуль великого мозку. Бічні шлуночки. Оболонки головного і спинного мозку. Місце вироблення та шляхи циркуляції ліквору.	2
49	Провідні шляхи головного і спинного мозку. Асоціативні, комісуральні та висхідні проекційні шляхи головного і спинного мозку.	2
50	Проекційні низхідні шляхи головного і спинного мозку.	2
51-52	Підсумкове заняття з морфології ЦНС і провідних шляхів головного і спинного мозку.	4
53	Органи чуття. Орган нюху. Орган смаку.	2
54	Орган зору. Будова очного яблука. Додаткові органи ока.	2
55	Присінково-завитковий орган: зовнішнє, середнє та внутрішнє вухо.	2
56	Шкіра та її похідні.	2
57	Підсумкове заняття по органах чуття.	2
<i>Разом за II семестр</i>		114
III семестр		
1	Перша, друга, третя, четверта та шоста пари черепно-мозкових нервів.	2
2	Трійчастий нерв. Принцип формування. Перша та друга гілки трійчастого нерву. Парасимпатичні вузли.	2
3	Третя гілка трійчастого нерву. Парасимпатичні вузли.	2
4	Лицевий і язикоглотковий черепні нерви.	2
5	Блукаючий, під'язиковий і додатковий черепні нерви.	2
6	Спинномозковий сегмент. Передні та задні гілки спинних нервів. Шийне сплетіння.	2
7	Плечове сплетення.	2
8	Попереково-крижове сплетення.	2
9	Іннервація голови, шиї, тулуба та кінцівок.	2
10	Вегетативна нервова система. Центральні та периферичні відділи, відмінності від соматичної нервової системи.	2
11	Парасимпатичний відділ автономної нервової системи. Принципи нейросекреторної іннервації.	2
12	Симпатичний відділ автономної нервової системи. Принципи трофічної іннервації. Відмінності симпатичного та парасимпатичного відділів вегетативної нервової системи.	2
13	Підсумкове заняття «Вегетативна іннервація органів»	2
14	Залози внутрішньої секреції.	2
15	Залози змішаної секреції. Дифузна ендокринна система (ДЕС).	2
16	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів голови.	2
17	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація шиї.	2
18	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів грудної порожнини.	2
19	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація парних органів та стінок черевної порожнини.	2
20	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація непарних органів черевної порожнини.	2
21	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація верхніх кінцівок.	2
22	Кровопостачання, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів та стінок тазу.	2

23	Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація вільних нижніх кінцівок.	2
<i>Разом за III семестр</i>		46
Разом		222

6. Завдання для самостійного опрацювання:

Таблиця 8

Тема	Кількість годин
І семестр	
Змістовий модуль 1. Анатомія скелету людини, у тому числі: 1. Осі і площини тіла людини. Топографічні лінії тулуба. Топографічні області тіла людини. 2. Класифікація аномалій і вад розвитку. 3. Анатомічна і гістологічна будова кістки. Класифікація кісток. 4. Конституційні типи тіла людини. 5. Анатомія скелета тулуба. 6. Анатомія скелету верхньої кінцівки. 7. Відділи кисті. Будова кісток кисті. 8. Анатомія скелету нижньої кінцівки. 9. Відділи стопи. Будова кісток стопи. 10. Анатомічна будова тазу: відділи, стінки, апертури.	12
Змістовий модуль 2. Анатомія черепа, у тому числі: 1. Форми і типи черепа, його вікові і статеві особливості. 2. Скронева кістка. Будова лускатої, барабанної та кам'янистої частин. Барабанна порожнина. 3. Будова очниці, її стінки. Сполучення очниці. 4. Скронева і підскронева ямки, крилоподібно-піднебінна ямка. Межі, стінки та сполучення. 5. Склепіння черепа. 6. Середній і задній відділи зовнішньої основи черепа. 7. Будова основи черепа (передня, середня і задня черепні ямки). 8. Будова порожнини носа, її стінки і сполучення. Приносові пазухи.	12
Змістовий модуль 3. Атросиндесмологія, у тому числі: 1. Класифікація з'єднань кісток. Будова суглоба (обов'язкові та допоміжні елементи). 2. Безперервні з'єднання кісток черепа. Вікові та статеві особливості черепа. 3. З'єднання хребетного стовпа. Атлanto-потиличний суглоб. 4. З'єднання між першим і другим шийними хребцями. 5. З'єднання ребер із грудниною та хребцями. Класифікація ребер. 6. Грудна клітка в цілому. Форми грудної клітки. 7. Хребетний стовп як ціле: відділи, вигини, рухи. 8. З'єднання кісток поясу верхньої кінцівки. 9. З'єднання кісток вільної верхньої кінцівки. 10. З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки. 11. З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки. 12. З'єднання кісток тазу. Статеві і вікові особливості будови таза. Розміри жіночого таза. Стопа як ціле: склепіння, зв'язки стопи.	10

Змістовий модуль 4. Мієлогія, у тому числі: 1. Будова м'яза як органа. Класифікації м'язів. Біомеханіка м'язової діяльності. 2. Анатомо-топографічна характеристика м'язів тулуба. 3. Анатомо-топографічна характеристика м'язів шиї. Області шиї. 4. Анатомо-топографічна характеристика м'язів голови. 5. Анатомо-топографічна характеристика м'язів верхньої кінцівки. Анатомо-топографічна характеристика м'язів нижньої кінцівки.	13
<i>Разом за I семестр</i>	47
II семестр	
Змістовий модуль 1. Спланхнологія, у тому числі: 1. Серозні порожнини тіла і їх розвиток (черевна порожнина, плевральна щілина). 2. Топографія внутрішніх органів. 3. Топографічні області і лінії тулуба. 4. Класифікація і коротка характеристика вад закладання та розвитку внутрішніх органів. 5. Листки очеревини та її похідні (зв'язки, заутки, сумки, заглибини, які вона утворює). 6. Регуляція кількості перитонеальної рідини, місця її скупчення при надлишку утворення. 7. Вікові особливості будови органів дихання. 8. П	10
Змістовий модуль 2. Анатомія серця, у тому числі: 1. Філо- та онтогенез серця і кровоносної системи; 2. Топографія серця. 3. Перикард, перикардіальна порожнина; 4. Анатомічна будова серця, характеристика його порожнин, клапанного, провідного апаратів. 5. Кровообіг і іннервація серця; 6. Клінічні методи дослідження серцево-судинної системи; 7. Варіанти і аномалії розвитку серцево-судинної системи. 8. Вікові зміни серця: будова, положення, функції.	7
Змістовий модуль 3. Серцево-судинна система, у тому числі: 1. Магістральні, екстраоргани кровоносні судини. 2. Закономірності топографії та галузнення артерій і формування вен. 3. Класифікація судин за будовою стінки. 4. Венозні сплетення. 5. Анастомози ворітної вени з притоками верхньої і нижньої порожнистих вен. 6. Особливості будови кровоносного русла окремих органів: мозку, серця, легень, печінки, селезінки, нирок, ендокринних залоз.	10

Змістовий модуль 4. Морфологія ЦНС. Провідні шляхи головного і спинного мозку, у тому числі: 1. Класифікація провідних шляхів головного та спинного мозку. Асоціативні і комісуральні провідні шляхи. Висхідні проекційні провідні шляхи головного і спинного мозку. Низхідні проекційні провідні шляхи головного і спинного мозку. 2. Пірамідна, екстрапірамідна, лімбічна системи. <i>Самостійне опрацювання.</i> Провідні шляхи спеціальної сенсорної чутливості (зору, зіничного рефлексу, слуху, рівноваги, нюху, смаку). 3. Ретикулярна формація. 4. Ромбоподібна ямка. Четвертий шлуночок. 5. Мозолисте тіло. Склепіння. Прозора перегородка. Бічні шлуночки. 6. Ембріогенез головного мозку. Кровообіг мозку. 7. Шляхи циркуляції ліквору. Оболонки головного і спинного мозку.	10
Змістовий модуль 5. Органи чуття, у тому числі: 1. Розвиток органів чуттів. 2. Структурно-функціональні особливості акомодативного апарату ока у зв'язку з трудовою діяльністю і залежно від віку. 3. Руховий аналізатор. 4. Аналізатор шкірного чуття. 5. Смаковий аналізатор. Будова рецепторів органа смаку. 6. Нюховий аналізатор.	10
Разом за II семестр	47
III семестр	
Змістовий модуль 1. Периферична нервова система, у тому числі: 1. Онтогенез периферичної нервової системи. 2. Анатомічні відділи периферичної соматичної нервової системи. 3. Формування і будова спинномозкових нервів, принципи іннервації. 4. Формування, топографія, гілки і області іннервації соматичних сплетень (шийного, плечового, поперекового, крижово-куприкового). 5. Клінічні симптоми ураження спинномозкових нервів і їх гілок. 6. Формування і будова черепних нервів, принципи іннервації. 7. Класифікація черепномозкових нервів. 8. Ядра черепномозкових нервів, їх локалізація в стовбурі головного мозку та їх проекція на ромбоподібну ямку. 9. Области іннервації пар черепномозкових нервів. Клінічні симптоми ураження черепномозкових нервів.	18
Змістовий модуль 2. Вегетативна іннервація органів та ендокринна система, у тому числі: 1. Морфофункціональна характеристика центральних надсегментарних і сегментарних центрів. 2. Периферичні відділи вегетативної нервової системи (вузли, сплетення, нерви). 3. Визначення поняття «Симпатична нервова система» і її функції. 4. Визначення поняття «Парасимпатична нервова система» і її функції. 5. Поняття про метасимпатичну нервову систему. 6. Відмінності соматичної і вегетативної нервової системи людини. Відмінності симпатичного і парасимпатичного відділів вегетативної нервової системи.	14

Змістовий модуль 3. Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів та стінок органів, у тому числі:	16
1. Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів голови та шиї. 2. Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів та стінок грудної порожнини. 3. Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація органів черевної порожнини. 4. Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація верхньої кінцівки. 5. Кровообіг, венозний та лімфатичний відтоки, іннервація нижньої кінцівки.	
<i>Разом за III семестр</i>	48
Разом	142

Методи навчання:

Пояснювально-ілюстративний (лекції, лабораторні заняття, бесіди), демонстрація, робота з наочним матеріалом. Лекція, бесіда, розповідь, пояснювально-демонстраційний, репродуктивний, робота з наочним матеріалом.

Форми та методи оцінювання:

Усне опитування, тестовий контроль, виконання практичного завдання, самостійна робота студента, залік, екзамен.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу студентів на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та лабораторних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Студенти не повинні спізнюватися на заняття. Усі студенти на лабораторних роботах відповідно до правил техніки безпеки мусять бути одягненими в білі халати. Перед початком заняття студенти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо).

Студенти повинні здійснювати попередню підготовку до лекційних та лабораторних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для проходження тестування та роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4-бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами. Дисципліну «Фізіологія» слухають здобувачі протягом 3 та 4 семестру. У третьому семестрі здобувачі освіти складають залік (максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 200 балів).

У четвертому семестрі здобувачі освіти складають іспит (максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, на іспиті – 80 балів. Підсумковий бал

формується як сума цих балів $120+80=200$ балів).

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному лабораторному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). На кожному лабораторному занятті студент отримує три оцінки за цією шкалою: 1) за тестування, 2) за рівень володіння теоретичними знаннями та 3) за оволодіння практичними компетентностями під час виконання практичного завдання.

Тестування за технологією КРОК відбувається у системі Microsoft Office (Forms) і передбачає відповідь здобувача на 20 питань. Здобувач отримає 2 бали за 13 або 14 правильних відповідей, 3 бали - за 15 або 16 правильних відповідей, 4 бали - за 17 або 18 правильних відповідей, 5 балів - за 19 або 20 правильних відповідей.

Рівень володіння теоретичними знаннями та оволодіння практичними компетентностями, які розглядаються на лекційних та лабораторних заняттях, а також вивчаються здобувачами самостійно, визначається за 4-бальною шкалою відповідно до підсумкових критеріїв, які зазначені нижче.

Оцінка за лабораторне заняття (тему) є середньою арифметичною оцінкою цих трьох видів активності здобувача за 4-бальною шкалою.

Сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, які набуті здобувачем у процесі навчання з кожної теми орієнтовно оцінюється за такими критеріями:

- 5 ("відмінно") – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- 4 ("добре") – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

- 3 ("задовільно") – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

- 2 ("незадовільно") – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Здобувач має отримати оцінку на кожному лабораторному занятті (тривалість заняття – 4 академічні години (2 пари)). У разі пропуску лабораторного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання лабораторних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 практичні заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані у Галузевому стандарті спеціальності 222 Медицина та у освітній програмі «Медицина» загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

У першому семестрі формою підсумкового контролю є залік. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК

становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 122 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (далі – СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою таким чином:

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 122 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 200. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

У другому і третьому семестрах формою підсумкового контролю є екзамен. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність за семестр для допуску до екзамену становить 120 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність за семестр для допуску до екзамену становить 72 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою відповідно до таблиці 2

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються екзаменом (диференційованим заліком)

4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала
5	120	4.45	107	3.91	94	3.37	81
4.95	119	4.41	106	3.87	93	3.33	80
4.91	118	4.37	105	3.83	92	3.29	79
4.87	117	4.33	104	3.79	91	3.25	78
4.83	116	4.29	103	3.74	90	3.2	77
4.79	115	4.25	102	3.7	89	3.16	76
4.75	114	4.2	101	3.66	88	3.12	75
4.7	113	4.16	100	3.62	87	3.08	74
4.66	112	4.12	99	3.58	86	3.04	73
4.62	111	4.08	98	3.54	85	3	72
4.58	110	4.04	97	3.49	84	Менше 3	Недостатньо
4.54	109	3.99	96	3.45	83		
4.5	108	3.95	95	3.41	82		

З дисципліни «Анатомія людини» складання екзамену для усіх здобувачів є обов'язкове. На екзамен виносяться усі програмні питання дисципліни, які здобувачі вивчали у третьому та четвертому семестрах.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах за результатами виконання екзаменаційних завдань за шкалою від 0 до 80 балів. Остаточна екзаменаційна оцінка складається з двох частин: 1) екзаменаційного тестування та 2) практичної і теоретичної частини. Екзаменаційне тестування оцінюється від 0 до 20 балів, проводиться двічі за процедурою ліцензійного іспиту КРОК, який проводиться у [Центрі інформаційних технологій та комп'ютерного тестування](#) університету. З двох тестувань студентів, буде врахований кращий результат. При отриманні позитивної оцінки на першому тестуванні (більше 60,5% правильних відповідей) студент має право не проходити друге тестування. Результати від 60,5% до 100% правильних відповідей конвертуються у бали від 12 до 20 наступним чином:

60,5-62%	12 балів	71-75%	15 балів	86-90%	18 балів
63-65%	13 балів	76-80%	16 балів	91-95%	19 балів
66-70%	14 балів	81-85%	17 балів	95- 100%	20 балів

Отримані бали додаються до екзаменаційної оцінки (яка включає теоретичну і практичну частину та оцінюється від 0 до 60 балів) та формують остаточну екзаменаційну оцінку на екзамені.

На екзамен виносяться усі основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних завдань.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума поточної оцінки (максимум – 120 балів) та екзаменаційної оцінки (максимум – 80 балів) і становить 200 балів.

У випадку, якщо здобувач набрав підсумковий бал менший, ніж 122 бали, він складає екзамен під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, зберігаються, а здобувач при перескладанні екзамену може набрати максимум 80 балів. Підсумковий бал при цьому формується шляхом додавання

поточних балів та екзаменаційного балу і становить максимум 200 балів.

Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Оскільки дисципліна «анатомія людини» входить до ліцензійного іспиту КРОК1, викладач, декан, проректор або ректор визначають терміни обов'язкових контрольних тестувань, ректорських контрольних тестувань з метою визначення рівня підготовки здобувачів освіти з дисципліни «Анатомія людини» до ліцензійного іспиту КРОК1.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн- курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин, відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн- курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин, відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

У разі переходу на дистанційне навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до [Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату](#).

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

Викладач і здобувач мають дотримуватись [ст. 42 Закону України «Про освіту»](#). Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#) та [Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ](#).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, здобувач повністю відпрацьовує тему лабораторного заняття в присутності лаборанта та чергового викладача, що включає всі види активності здобувача та всі види його оцінювання, передбачені цим силабусом. День та години відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється.

У випадку невиконання та не відпрацювання лабораторних робіт студент не допускається до підсумкового контролю та його підсумковий бал за поточний семестр не визначається.

Терміни проведення заліку та іспиту, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються [розкладом екзаменаційної сесії](#). У разі не складання іспиту, студент може перездати його двічі.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за залік або екзамен.

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік (1 та 2 семестри) та екзамен (3 семестр) Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 120 балів включно за поточну успішність та від 0 до 80 балів за результатами проміжного модульного контролю. В сумі за семестровий модуль 200 балів. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає залік у формі *усного опитування*. При цьому на екзамен виноситься *80 балів*, а бали, набрані за

результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Здача екзамена в 3 семестрі є обов'язковою. Екзаменаційна оцінка визначається в балах за результатами виконання екзаменаційних завдань за шкалою від 0 до 80 балів. Остаточна екзаменаційна оцінка складається з двох частин: 1) екзаменаційного тестування та 2) практичної і теоретичної частини. Екзаменаційне тестування оцінюється від 0 до 20 балів, проводиться двічі за процедурою ліцензійного іспиту КРОК, який проводиться у Центрі інформаційних технологій та комп'ютерного тестування університету. З двох тестувань студентів, буде врахований кращий результат. При отриманні позитивної оцінки на першому тестуванні (більше 60,5% правильних відповідей) студент має право не проходити друге тестування. Результати від 60,5% до 100% правильних відповідей конвертуються у бали від 12 до 20 наступним чином:

60,5-62%	12 балів	71-75%	15 балів	86-90%	18 балів
63-65%	13 балів	76-80%	16 балів	91-95%	19 балів
66-70%	14 балів	81-85%	17 балів	95-100%	20 балів

Отримані бали додаються до екзаменаційної оцінки (яка включає теоретичну і практичну частину та оцінюється від 0 до 60 балів) та формують остаточну екзаменаційну оцінку на екзамені.

На екзамен виноситься об'єм освітнього компонента за три семестри і включає теоретичні знання та практичні навички. Відповідь на екзаменаційне питання включає в себе обов'язкову латинську термінологію та демонстрацію анатомічних утворень на препаратах чи муляжах. У кожному екзаменаційному білеті є чотири питання (по одному з кожного змістового модуля). Відповідь за кожне з екзаменаційних питань оцінюється максимально в 15 балів. Для отримання екзамену потрібно набрати не менше 50 балів за 80-бальною шкалою. У відомості та індивідуальному навчальному плані студента в графі «оцінка за національною шкалою» проставляється загальна кількість балів (максимально – 200), яку студент отримав разом за поточний контроль (120 балів) та підсумковий контроль (80 балів).

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є іспит**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
170–200	Відмінно	A	відмінне виконання
150–169	Дуже добре	B	вище середнього рівня
140–149	Добре	C	загалом хороша робота
130–139	Задовільно	D	непогано
122–129	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–121	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

Під час переведення та поновлення у Волинський національний університет імені Лесі Українки здобувачів освіти, які не навчалися за кредитно-модульною системою, отримані ними оцінки за 100-бальною шкалою переводяться у шкалу ECTS та 200-бальну шкалу відповідно до таблиці.

Шкала конвертування оцінки здобувачів освіти з ОК з 100-бальної у 200-бальну систему оцінювання

Оцінка в балах за 200-бальною шкалою	Оцінка в балах за 100-бальною шкалою	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
			оцінка	пояснення
170–200	90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
150–169	82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
140–149	75–81	Добре	C	загалом хороша робота
130–139	67–74	Задовільно	D	непогано
122–129	60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–121	1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

При Perezарухуванні підсумкової оцінки з 100-системи оцінювання у 200 з ОК переведення здійснюється за мінімальним значенням.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна література:

1. Анатомія людини. У трьох томах. Том перший / Під ред. проф. В.Г. Ковешнікова. Львів: вид-во «Магнолія», 2021. 328 с.; Том другий / Під ред. проф. В.Г. Ковешнікова. Львів: вид-во «Магнолія», 2021. 260 с.; Том третій / Під ред. проф. В.Г. Ковешнікова. Львів: вид-во «Магнолія», 2021. 400 с.
2. Анатомія людини. У трьох томах. Том перший / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов. Вінниця : Нова книга, 2019. 368 с.; Том другий / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов. Вінниця : Нова книга, 2019. 456 с.; Том третій / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов.

- Вінниця : Нова книга, 2019. 376 с.
3. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Під ред. проф. Ю.Б. Чайковського. Львів: Наутілус, 2004. 592 с.
 4. Sobotta. Атлас анатомії людини. У 2-х томах. Том 1 / за ред. Р. Путца, Р. Пабста. Київ: «Український медичний вісник», 2009. 416 с.
 5. Sobotta. Атлас анатомії людини. У 2-х томах. Том 2 / за ред. Р. Путца, Р. Пабста. Київ: «Український медичний вісник», 2009. 398 с.
 6. Human Anatomy. In three volumes. Volume 1 / edited by V.H.Koveshnikov. Lviv: Magnolia, 2021. 328 p.; Volume 2 / edited by V.H.Koveshnikov. Lviv: Magnolia, 2021. 212 p.; Volume 3 / edited by V.H.Koveshnikov. Lviv: Magnolia, 2021. 356 p.

Допоміжна література:

1. Анатомія людини з клінічним аспектом / Я.І. Федонюк, В.Г. Ковешніков, В.С. Пикалюк та ін. Тернопіль: Богдан, 2009. 920 с.
2. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт: навчальний посібник для вузів / Відп. ред. І.І. Бобрик, В.Г. Ковешніков. Київ: Здоров'я, 2001. 328 с.
3. Коцан І.Я., Гринчук В.О., Велемєць В.Х., Шварц Л.О., Пикалюк В.С., Шевчук Т.Я. Анатомія людини: підруч. Для студ. вищ. навч. закл. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2010. 902 с.
4. Нервова система. Органи чуття: навчальний посібник / За ред. проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2008. 124 с.
5. Опорно-руховий апарат: навчальний посібник / В.Г. Ковешніков, В.З. Сікора, В.С. Пикалюк та ін.; за заг. ред. проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 154 с.
6. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Апончук Л.С. Анатомія опорно-рухового апарату: Навчально-методичний посібник. Луцьк: ФОП Іванюк В.П., 2022. 298 с.
7. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В. Спланхнологія. Анатомія серцево-судинної системи. Органи імунотенезу: Навчально-методичний посібник. Луцьк: ФОП Іванюк В.П., 2022. 300 с.
8. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Бранюк С. Нервова та ендокринна система. Органи чуття. Питання інтеграції системи організму: Навчально-методичний посібник. Луцьк: ФОП Іванюк В.П., 2022. 274 с.
9. Спланхнологія. Серцево-судинна система: навчальний посібник / В.Г. Ковешніков, В.З. Сікора, В.С. Пикалюк та ін.; за заг. ред. проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 134 с.
10. Черкасов В.Г. Анатомія людини: навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV р. акр. / В.Г. Черкасов, С.Ю. Кравчук. Вінниця: Нова книга, 2011. 640 с.
11. Свиридов О.І. Анатомія людини / О.І. Свиридов. Київ: Вища школа, 2000. 399 с.

Інтернет-ресурси:

1. Збірник 3D атласів з анатомії людини.

URL: <https://medical-club.net/uk/sbornik-3d-atlasov-po-anatomii-cheloveka/>.

2. Пикалюк В.С., Лавринюк В.Є., Шевчук Т.Я., Шварц Л.О., Бранюк С.В. Нервова та ендокринна системи. органи чуття. Питання інтеграції систем організму. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю "Медицина".

URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18440/1/endokr_systema.pdf

3. Пикалюк В.С., Лавринюк В.Є., Шевчук Т.Я., Шварц Л.О., Коржик О.В., Бранюк С.В., Апончук Л.С. Анатомія опорно-рухового апарату. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю "Медицина". URL:

<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/18713>

4. Пикалюк В.С., Лавринюк В.Є., Шевчук Т.Я., Шварц Л.О., Коржик О.В., Бранюк С.В. Спланхнологія. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю “Медицина”.

URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18715/1/splanholohiia.pdf>

5. Пикалюк В.С., Лавринюк В.Є., Шевчук Т.Я., Шварц Л.О., Коржик О.В., Бранюк С.В. Анатомія серцево-судинної системи. органи імуногенезу. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю “Медицина”. URL:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18714/1/anatom_sercsud.pdf

6. Репозитарій Волинського національного університету імені Лесі Українки.

URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/>

7. Центр тестування – база ліцензійних тестових завдань Крок-1: website.

URL: <https://www.testcentr.org.ua/uk/>